

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра технології м'ясних, рибних та морепродуктів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету харчових технологій
та управління якістю продукції АПК

Протокол № 10 від 22. 05. 2024 р.

Лариса БАЛЬ-ПРИЛИПКО

es 2024 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри технології
м'ясних, рибних та морепродуктів
Протокол № 9 від 15.05.2024 р.

В.о. завідувача кафедри

Наталія ГОЛЕМБОВСЬКА

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Харчові технології»

Олександр САВЧЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ**

Галузь знань 18 «Виробництво та технології»

спеціальність 181 «Харчові технології»

освітня програма «Харчові технології» (скорочений термін)

Факультет (НН) Харчових технологій та управління якістю продукції АПК

Розробники: д.е.н., професор Віктор ЄМЦЕВ

Київ 2024

**Опис навчальної дисципліни
«Економіка підприємств»**

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Освітній ступінь	ОС «Бакалавр»
Спеціальність	181 Харчові технології
Освітня програма	«Технології зберігання, консервування та переробки м'яса»
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	3
Курсовий проект (робота)	-
Показники навчальної дисципліни скороченої форми здобуття вищої освіти;	
Рік навчання	1
Семестр	2
Лекційні заняття	15
Практичні, семінарські заняття	30
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	75
Індивідуальні заняття	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3
Форма контролю	Екзамен

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Економіка підприємства» є формування у здобувачів сучасного економічного мислення, вивчення, узагальнення і систематизація ключових понять прикладної економіки, надання ґрунтовних знань і необхідних практичних навичок з основних розділів прикладної економіки, зокрема, з планування, організації та забезпечення ефективності господарювання на рівні підприємства.

Завдання вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є вивчення теоретичних засад та засвоєння практичних навичок управління підприємством у конкурентному середовищі, формування вмінь ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу, забезпечення розширеного відтворення на основі інвестиційно-інноваційного розвитку, прийняття економічно обґрунтованих господарських рішень.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі різного рівня складності у процесі навчання, із застосуванням базових

теоретичних знань, розвинутої системи логічного мислення, комплексу теорій та методів фундаментальних і прикладних наук та розв'язувати практичні проблеми технічного і технологічного характеру у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та ресторанного господарства

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 5. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК6. Здатність укладати ділову документацію та проводити технологічні та економічні розрахунки.

СК11. Здатність розробляти та впроваджувати ефективні методи організації праці, нести відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб.

СК13. Здатність підвищувати ефективність виробництва, впроваджувати сучасні системи менеджменту.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН3. Уміти застосовувати інформаційні та комунікаційні технології для інформаційного забезпечення професійної діяльності та проведення досліджень прикладного характеру.

ПРН20. Вміти укладати ділову документацію державною мовою

ПРН25. Виявляти творчу ініціативу з питань ринкової трансформації економіки.

ПРН27. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, вести здоровий спосіб життя

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- скороченої форми здобуття вищої освіти;

Назви змістових модулів і тем	Скорочена форма, кількість годин			
	у тому числі			
	усього	л	п	с.р
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Підприємство в сучасній системі господарювання				
Тема 1. Види підприємств харчової промисловості, їх організаційно-правові форми	10	1	2	7
Тема 2. Сучасний стан та проблеми ресурсного забезпечення діяльності підприємств галузі.	10	1	2	7

Тема 3. Основні засоби підприємств галузі	12	1	4	7
Тема 4. Оборотні кошти підприємств галузі	12	1	4	7
Тема 5. Персонал підприємства і оплата праці	12	1	4	7
Разом за змістовим модулем 1	56	5	16	35
Змістовий модуль 2. Розвиток діяльності підприємств галузі				
Тема 6. Інвестиційні ресурси підприємств харчової промисловості	12	2	2	8
Тема 7. Інноваційна діяльність підприємств харчової промисловості	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2.	24	4	4	16
Змістовий модуль 3. Загальноекономічні результати діяльності підприємств галузі				
Тема 8. Витрати і ціни на продукцію підприємств харчової промисловості	14	2	4	8
Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності суб'єктів господарювання	14	2	4	8
Тема 10. Сутність та стан підприємницької діяльності в Україні та світі	12	2	2	8
Разом за змістовним модулем 3	40	6	10	24
Всього годин	120	15	30	75

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
Тема 1 Види підприємств харчової промисловості, їх організаційно-правові форми		
1	Практичне заняття 1 Сутність підприємства. Поняття юридичної особи та організаційно-правові форми функціонування підприємств і види їх об'єднань	2
Тема 2. Сучасний стан та проблеми ресурсного забезпечення діяльності підприємств галузі.		
2	Практичне заняття 2	2

	Сучасний стан сировинної бази підприємств галузі. Стан світового та вітчизняного ринків м'яса та м'ясопродуктів. Зовнішнє та внутрішнє середовище. SWOT – аналіз галузі. Аналіз STEEPLE-факторів. Аналіз купівельної спроможності споживачів	
Тема 3. Основні виробничі засоби підприємств галузі		
3	Практичне заняття 3 Загальна характеристика основних виробничих засобів підприємства. Облік і оцінка основних засобів. Класифікація основних засобів підприємств харчової промисловості. Економічна сутність амортизації та особливості її застосування на підприємствах харчової промисловості. Зношення основних засобів. Характеристика процесу відтворення основних засобів. Показники ефективності використання основних засобів.	4
Тема 4. Оборотні кошти підприємств галузі		
4	Практичне заняття 4 Оборотні виробничі засоби, їх склад та структура. Фонди обігу, та обігові фонди: їх склад та структура. Рух грошових коштів на підприємствах харчової промисловості. Розрахунок нормативів обігових коштів за окремими елементами. Показники ефективності використання оборотних коштів підприємств харчової промисловості.	4
Тема 5. Персонал підприємства і оплата праці		
5	Практичне заняття 5 Персонал підприємств галузі, його склад та структура. Розрахунок планової чисельності працівників. Продуктивність праці, підходи до визначення та методи її розрахунку. Мотивація працівників: сутність, теорії, методи. Сутність та функції ЗП. Форми та системи ЗП. Оплата праці персоналу підприємств	4
Тема 6. Інвестиційні ресурси підприємств харчової промисловості		
6	Практичне заняття 6 Інвестиції: сутність, види та їх характеристика. Розрахунок обсягу	2

	необхідних інвестицій. Розрахунок показників оцінки ефективності капітальних інвестицій	
Тема 7. Інноваційна діяльність підприємств харчової промисловості		
7	Практичне заняття № 7 Поняття та характеристика окремих видів інноваційних процесів. Оцінка економічної ефективності технічних нововведень на підприємствах	2
Тема 8. Витрати і ціни на продукцію підприємств харчової промисловості		
8	Практичне заняття 8 Економічна сутність поточних витрат підприємств галузі. Класифікація витрат і структура собівартості. Планування, облік і калькулювання собівартості виробництва одиниці продукції. Сутність, структура та види цін. Цінова та товарна політика підприємств. Методи ціноутворення	4
Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності суб'єктів господарювання		
	Практичне заняття 9 Дохід, собівартість та прибуток як основні показники фінансових результатів діяльності підприємств. Види прибутку та їх обчислення. Розподіл чистого прибутку. Види рентабельності. Оцінка фінансово-економічного стану підприємств	4
Тема 10. Сутність та стан підприємницької діяльності в Україні та світі		
	Практичне заняття 10 Основи підприємництва. Форми здійснення підприємництва. Визначення суб'єктів підприємницької діяльності Законодавче забезпечення підприємницької діяльності. Принципи та механізм реалізації вітчизняного підприємництва. Сучасні проблеми та тенденції розвитку підприємництва в Україні та за кордоном.	2
Разом		30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	<p>Тема 1 Види підприємств харчової промисловості, їх організаційно-правові форми</p> <p>Класифікація підприємств. Поняття юридичної особи та організаційно-правові форми функціонування підприємств і види їх об'єднань</p>	3
2	<p>Тема 2. Сучасний стан та проблеми ресурсного забезпечення діяльності підприємств галузі. Зовнішнє та внутрішнє середовище. SWOT – аналіз галузі. Аналіз STEEPLE-факторів. Стан світового та вітчизняного ринків м'яса та м'ясопродуктів. Сучасний стан сировинної бази підприємств галузі. Аналіз купівельної спроможності споживачів</p>	8
3	<p>Тема 3. Основні виробничі засоби (ОВЗ) підприємств галузі . Сутність, склад та структура основних виробничих засобів підприємства. Облік і оцінка основних засобів. Класифікація основних засобів підприємств харчової промисловості. Економічна сутність і норми амортизації та особливості її застосування на підприємствах харчової промисловості. Сутність та види зношення основних засобів. Характеристика процесу відтворення основних засобів. Показники ефективності використання основних засобів. Шляхи підвищення ефективності використання ОВЗ.</p>	8
4	<p>Тема 4. Оборотні кошти (ОК) підприємств галузі Оборотні виробничі засоби, їх склад та структура. Фонди обігу, та обігові фонди: їх склад та структура. Рух грошових коштів на підприємствах харчової промисловості. Розрахунок нормативів обігових коштів за окремими елементами. Показники ефективності використання оборотних коштів підприємств харчової промисловості.</p>	8

	Шляхи підвищення ефективності використання ОК.	
5	Тема 5. Персонал підприємства і оплата праці Персонал підприємств галузі, його склад та структура. Розрахунок планової чисельності працівників. Продуктивність праці, підходи до визначення та методи її розрахунку. Шляхи підвищення продуктивності праці Мотивація працівників: сутність, теорії, методи. Сутність та функції ЗП. Форми та системи ЗП. Оплата праці персоналу підприємств. Шляхи економії витрат на ЗП.	8
6	Тема 6. Інвестиційні ресурси підприємств харчової промисловості. Інвестиції: сутність, види та їх характеристика. Розрахунок обсягу необхідних інвестицій. Розрахунок показників оцінки ефективності використання фінансових інвестицій	8
7	Тема 7. Інноваційна діяльність підприємств харчової промисловості Сутність та характеристика окремих видів інноваційних діяльності . Оцінка економічної ефективності технічних нововведень на підприємствах	8
8	Тема 8. Витрати і ціни на продукцію підприємств харчової промисловості Економічна сутність поточних витрат підприємств галузі. Класифікація витрат і структура собівартості. Планування, облік і калькулювання собівартості виробництва одиниці продукції. Сутність, структура та види цін. Цінова та товарна політика підприємств. Методи ціноутворення.	8
	Тема 9. Фінансово-економічні результати діяльності суб'єктів господарювання Дохід, собівартість та прибуток як основні показники фінансових результатів діяльності підприємств. Види прибутку та їх обчислення. Розподіл чистого прибутку. Види рентабельності. Оцінка фінансово-економічного стану підприємств	8
	Тема 10. Сутність та стан підприємницької діяльності в Україні та	8

	<p>світі Основи підприємництва. Форми здійснення підприємництва. Визначення суб'єктів підприємницької діяльності Законодавче забезпечення підприємницької діяльності. Принципи та механізм реалізації вітчизняного підприємництва. Сучасні проблеми та тенденції розвитку підприємництва в Україні та за кордоном.</p>	
Разом		75

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен (залік):
- модульні тести:
- тестові завдання:
- реферати:

6. Методи навчання.

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, написання рефератів);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання

- екзамен (залік):
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- тестові завдання;
- реферати та їх презентація.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про

екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 03.03.2021 р. протокол № 7)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни R дис. 100 балів) одержаний рейтинг з атестації **R ат** (до 30 балів) додається до рейтинг студента (слухача) з навчальної роботи **R нр** (до 70 балів):

$$R \text{ дис} = R \text{ нр} + R \text{ ат.}$$

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn -);
- конспекти лекцій та їх презентації;
- підручники і навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

10. Рекомендовані джерела інформації

Законодавча та нормативно-правова

1. Конституція України (офіц. текст за станом на 1 січня 2024 р.) / – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
2. Господарський кодекс України (офіц. текст: за станом на 20 січня 2019 р.) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами (офіц. текст у редакції від 18.05.2024) / Верховна Рада України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

4. Податковий Кодекс України (редакція від 01.04.2024.,)// [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

5. «Про оплату праці» Закон України від 24.03.1995 р. №108/95-ВР (редакція від 27.04.2024)//

URL: <https://www.profiwins.com.ua/ru/legislation/laws/95.html>

6.«Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» Закон України №755-IV від 15.05.2003р. (редакція від 01.01.2024)//

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

7. «Про акціонерні товариства» Закон України: [із змінами та доповненнями станом на 01.01.2022р] //

URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t080514?an=979>

8. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» Закон України «: (редакція від 26.10.2023) // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>

9. «Про колективні договори і угоди» Закон України (редакція від 11.12.2022) // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>

10. «Про відпустки» Закон України: (редакція від 24.12.2023) //

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>

12. «Про господарські товариства» Закон України (редакція від 31.03.2023) // URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/T157600.html

13. «Про цінні папери та фондовий ринок» Закон України (редакція від 27.04.2024.,)// URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/zakon-ukrani-pro-tsnn-papery-ta-fondoviy-rinok>

14. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : [станом на 01.12.2023 р] // URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

15. Положення про порядок створення та функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів : [постанова КМУ : від 22 травня 1996 р. № 549 (редакція від 25.08.2004,)] // URL:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/549-96-п.>

Основна:

1. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: Навч.посіб./ С.Ф. Покропивний, С.М. Соболь, Г.О. Швиданенко, О.Г. Дерев'янка. – К.: КНЕУ, 2019. – 379 с.

2. Борман Д., Воротина Л., Федерман Р. Менеджмент: підприємницька діяльність у ринковій економіці. – Львів, «Світоч», 2017. -225 с.

3. Варналій З. Основи підприємництва. Навч. Посібник. – К.: Сузір'я, 2017. - 243 с

4. Горбонос Ф. В. Економіка підприємств : підручник / Ф. В. Горбонос. - К.: Знання, 2010. - 463 с..

5. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів / І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 292 с
6. Економіка підприємства: підруч. / за заг. ред. С.Ф.Покропивного. – Вид. 3-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2015. – 528 с.
7. Економіка підприємства : навч. посіб. / за ред. А. В. Шегда. – К. : Знання, 2015. – 431 с.
8. Економіка та організація виробництва : підруч. / за ред. В. Г. Герасимчук – К. : Знання, 2017. – 678 с.
9. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с. або електронний ресурс. - Режим доступу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Podatkova-systema-navchal-nyy-posibnyk.pdf>
10. Сідун В. А. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. А. Сідун, Ю. В. Пономарьова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 356 с.
11. Економіка підприємств : Конспект лекцій. Для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 181 «Харчові технології», освітньо-професійної програми «Технології зберігання, консервування та переробки м'яса» денної, скороченої та заочної форми здобуття вищої освіти / Уклад.: Ємцев В.І. - К.: НУБІП, 2024.- 164 с.
12. Економіка підприємств : [Електронний ресурс]: методичні рекомендації до вивчення дисципліни, проведення практичних занять та виконання контрольної роботи для здобувачів освітнього ступеня бакалавр спеціальності 181 «Харчові технології», освітньо-професійної програми «Технології зберігання, консервування та переробки м'яса» денної, скороченої та заочної форми здобуття вищої освіти / уклад. Віктор Ємцев – К.: НУБІП, 2024. - 81 с.

Додаткова:

1. Богоявленська, Ю. В. Економіка та менеджмент праці : навч. посіб. / Ю. В. Богоявленська, Є. І. Ходаківський. – К. : Кондор, 2017. – 332 с
2. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. / Н. І. Єсінова. – К.: Кондор, 2014. – 432 с.
3. Колот А. М. Мотивація персоналу : навч. посіб. / А. М. Колот. – К.: КНЕУ, 2019. – 340 с.
4. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. / Н. С. Краснокутська. – Київ: Центр навчальної літератури, 2015. – 352 с.

5. Крушельницька О.В. Управління персоналом : навч. посіб. / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук. – 2-ге вид., перероб. й доп. – К.: „Кондор”. – 2015. –308 с.
- 7.Тарасюк Г. М. Планова діяльність як системний процес управління підприємством : монографія / В. Д. Пархоменко. – Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2016. – 469 с

11. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://https://www.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : sfs.gov.ua/
4. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>
5. Офіційний сайт [Міністерства фінансів України](https://www.mof.gov.ua/)– Режим доступу : <https://www.mof.gov.ua/>
- 6.Офіційний сайт Державного агентства України з управління національними проектами – Режим доступу : [http:// ns1.ukrproject.gov.ua/](http://ns1.ukrproject.gov.ua/)
- 7.Нормативні акти України – Режим доступу: www.nau.kiev.ua/
- 8.Інформація про систему планування матеріальних потреб виробництва (MRP). – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/ims/ims002.html>
- 9.Характеристика системи «точно у термін» – Режим доступу: <https://www.cfin.ru/press/loginfo/2001-05/52-55.shtml>
- 10.Про управління бізнес процесами. – Режим доступу: www.management.com.ua/
11. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/67898/menedzhment/menedzhment_organizatsiy
- 12.Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/менеджмент>
- 13.Режим доступу: <http://www.management.com.ua/>